

„Samoborski List izlazi svakog 1. i 15. u mjesecu — PRETPLATA na cijelu godinu iznosi 20 D. — Inozemstvo 40 D

Uprava i uredništvo nalazi se
TRG KRALJA TOMISLAVA
(tiskara S. Šek.)

OGLAŠE prima uprava prema cjeniku. Za oglašac, koji se više puta uvrićaju, daje se znatan popust. Rukopisi se ne vraćaju.

Svi Sveti.

Evo opet dana, kada se naši građani i građanke bolno sjećaju svojih milih i dragih pokojnika. Nema sigurno kuće u Samoboru, koja ne bi imala kog od svojih dragih na našem groblju. Na dan Svih Svetih i sutra na Dušni dan, pohadjaju se ovi grobovi.

Ove godine po prvi put na ove dane zvone novi naši zvonovi skladno svoju pjesmu tužaljku, dok lijepo i toplo jesenje sunce osvjetljuje grobove milih nam pokojnika.

Kolike i kakove sve misli i osjećaji prodju ljudskom dušom, prolazeći kraj grobova dragih mu i nezaboravnih roditelja, braće, sestara, dobrih i iskrenih prijatelja, znanaca, znajući, da ih je hladna zemljica pokrila zauvijek.

Svi oni dragi i mili časovi, koje smo proveli s njima, koji su zauvijek ostavili naše domove i domaća ognjišta, sve se to ponovo uskrisuje u našim dušama.

Već kroz duže vremena uredjivali su se grobovi, postavljali novi spomenici. A danas ukrašeni su svi, pa i onaj najsiromašnijeg našeg sugrađana cvijećem, vijencima, i zapaljene su na stotine i stotine svijećica. Tako izvršuje ljudstvo dužnu poštu pieteta napram svojih pokojnika, tako činiše svojima oni, kojih danas nema više među

Vjekoslav Meler, Chicago:

Hrvati u Americi

Hrvatske kolonije u Chicagu.

(Nastavak)

Crkve i škole

Naši doseljenici u Americi počeli su odmah čim ih se više sakupilo u kojem dijelu Chicaga, sa osnivanjem i podizanjem crkve i škole. Tako su podignuli u Throop Streetu 3 lijepa zidane zgrade, koje su međusobno povezane. U srednjoj i glavnoj zgradi smještena je hrvatska katolička crkva i škole, a sa jedne strane župni ured, a druga pak stan sestara učiteljica. U ovoj prema najstarijoj koloniji nije bilo crkve ni škole sve do godine 1914. Ove tri zgrade izgrađene su troškom od 80.000 dolara. Ovoj župi pripada oko 600 obitelji, pa zato i u školi, koju župa podržava imade preko 300 djece hrvatskih roditelja. U školi je obavezan engleski jezik, no djeca bivaju podučavana i u hrvatskom jeziku.

nama, a tako će valjda činiti nama naši kada i nas nestane sa ove tužne doline.

Prolazeći ovako pokraj svih tih grobova, u kojima mirno snivaju vječni san oni, koji su za života provodili možda istu borbu, iste ili slične međusobne trzavice, predbacivanja nadmudrivanja, pak se pitamo: čemu je to bilo? Što oni od toga sada imaju? A što ćemo i mi od toga imati? — Jednog će dana kucnuti onaj čas, kada se i mi budemo smirili za uvijek.

Svima, kojima će danas suza orositi oko, kojima će se srce lomiti pod trzajima teških bolova, neka pruži okrepe nebo, prema kome će upirati svoje pogled i bolne teške uzdisaje.

Slava pokojnicima!

Uvadajte elektriku!

Kadnje oko elektrifikacije Samobora lijepo napreduju i ne bude li zapreka, mogle bi se koncem studenoga svršiti. Ali uporedo s tim radom, a valjda još i brže, širi se i «kritika», iz koje se mnogo čuje glas konzervativizma. Stvarne, stručne kritike nema i ne može biti, jer je cijeli elaborat ovog pothvata prošao kroz sito i rešetko stručnog odjeljenja građevinske direkcije, koja je sve ispitala i prigovorila svemu, što joj se činilo nedostatnim ili nezgodnim. Pa i sada cio rad stoji pod kontrolom stručnjaka, koje je općina za to naročito zamolila.

Da je elektrifikacija Samobora bila velika i neodgodiva potreba, koja se već davno

Hrvatska škola i crkva sv. Jeronima

Do godine 1912. bila je jedina crkva u čikaškoj koloniji na 60. ulici. Ta je bila izrađena iz drva. Uslijed naglog povećanja kolonije, koja je osobito poslije rata porasla, postala je stara drvena crkva premalena, pa je kupljena bivša protestantska crkva uz koju je odmah ustrojena i hrvatska škola. Ove godine imade ova škola 8 razreda sa 450 djece.

Hrvatska škola i crkva u South Chicagu

osnovana je oko g. 1923. U crkvi stane oko 1.500 osoba, a u školu oko 300 djece, koliko ih sada u pet soba imade. No ove su škol. prostorije već sada premalene, pa se pomišlja na proširenje ove škole.

Hrvatska župa i škola oko 60 ulice.

Između triju glavnih kolonija, Zapadne strane, Wentworth ulice i South Chicaga, utisnula se i četvrta hrvatska kolonija. Kolonija nije na jednom skupu, već se proteže i oslanja na čitav niz obližnjih ulica, po kojima

prije trebala provesti, o tom, držimo, ne treba trošiti riječi, mada i sad još ima ljudi, koji su protivnog mišljenja. Ufamo se, da će i takvi doskora progledati. Električno svijetlo već samo po sebi znak je kulture i napretka, a da i ne spominjemo još tolike druge važne momente, koji izviru iz toga. Neosporivo je, da baš u elektrifikaciji Samobora leži predvjet njegovu napretku i procvatu. Zato se doista čudimo, da još ima ljudi, koji toga ne uvidjaju ili ne će da uvide pače i prigovaraju. A zašto? Zar zato, što će mjesto dosadanje slabe petrolejske rasvjete dobiti za istu naplatu jače i bolje električno svijetlo? Što će im odsada otpasti briga oko nabave petroleja, staklenih tuljaka, svijeća i dr. pa će im jednim zaokretom kretaljke soba zasjati u jasnom svijetlu?

Znamo dobro, da su to još samo neznatni ostaci konzervativizma, jer golema većina našeg građanstva potpuno ispravno shvaća velike pogodnosti što ih dobiva javnom i privatnom električnom rasvjetom, a mimo to još i pogonsku silu potrebnu u malom obrtu i industriji. I zato sva ta «kritika» nema ozbiljna značenja. Njom se tek prikriva druga briga, a to je dug kojim se općina zadužila uvodjenjem elektrike. Boje se velikog nameta, kojim bi se građanstvo imalo opteretiti u slučaju nerentabilnosti ovog pothvata. Ovakvim «kritikovanjem» unosi se u redove građanstva neko neraspoloženje za elektrifikaciju. A to se mora doista oštro osuditi. Takvim crnim prikazivanjem moglo bi uistinu doći do nerentabilnosti ove električne ustanove, kad bi se građanstvo dalo zavesti takim glasovima. Elektrifikacija nije zavedena za korist i udobnost pojedinaca, nego za korist cijele trgovišne općine. Već odavna građanstvo vapi za njom. Trgovišno zastupstvo odazvalo se tome općem zahtjevu jer je uvijek stanuju naši ljudi raštrkani i izmješani sa ostalim narodnostima. Kad se ovdje nebi nalazila prva hrvatska katolička župa i sada upravo dovršena i otvorena škola, lako bi se ovu koloniju moglo podijeliti na ostale kolonije.

Hrvatska crkva i škola na Marshfield Ave.

nalazi se na uglu 60 ulice. Osnovana je u prosincu g. 1900. Ovu školu polazi oko 75 djece. Osim ovih nalazi se između 26. i 32. ulice.

Hrvatska žumberačka grka katolička crkva

U g. 1903. započela je seoba žumberčana u ovaj dio grada, pa im je bila i prva briga da osnuju svoju župu i dobiju svog svećenika. To im je pošlo za rukom, te su već g. 1905. uz poštivnosti šaćice žumberčana podignuli crkvu sv. Petra i Pavla na Central Parku. Župnikom je rev. Ilija Severović, koji ustrajno radi na vjerskom i socijalnom podignuću ove male kolonije.

(Nastavit će se.)

reno, da tim zadovoljava veliku potrebu svega svoga građanstva i ujedno otvara put boljem napretku Samobora. Zastupstvo je dakle samo izvršilo svoju dužnost, zadovoljivši tu želju građanstva. A sada je patriotska dužnost svakoga pojedinog vlasnika kuće i stanara, da se tom ustanovom posluže i koriste, da je smatraju svojom, što doista i jest, te je s veseljem pozdrave i čvrstom je voljom postaviti na jake noge, da sretno prebrodi svoje djetinjsko doba. Time i samo tim će ovaj naprednoj i toliko potrebnoj ustanovi **prokrčiti i osigurati put do njezine rentabilnosti**. Dakle: ni od koga drugoga ne zavisi, hoće li naša elektrika biti aktivna ili pasivna, hoće li nam donositi koristi ili ćemo morati za nju nadplaćivati odnosno poskupljivati cijenu struji, nego zavisi **jedino od građanstva samoborskoga**. U njegovim jo rukama sudbina ovoga pothvata naše općine i ono će je riješiti. Bude li si svaki naš građanin svjestan, da je njegova sveta i patriotska dužnost, da se okoristi elektrikom, to jest, da je uvede u svoj dom i da se s njome po potrebi služi, time će koristiti sebi i svojim sugrađanima i cijeloj općini, da mogu zadovoljiti svojim obvezama kojima se obvezala za uvođenje i održavanje ove elektr. ustanove.

Godišnji troškovi za sve njezine potrebe i otplatu zajma ostaju isti, svejedno da li je broj potrošača električne struje veći ili manji. I zato samo veći potrošak struje omogućit će općini, da mogne namirivati troškove i oplaćivati kamate i dug i eventualno još i sniziti cijenu struji. A da taj momenat nastupi što prije, stoji samo do građanstva samoborskoga: **što prije bude elektrika uvedena po svim stanovima, to prije će općina biti kadra da namiruje sve troškove i oplate**, pače da snizi cijenu struji a u osobito povoljnim prilikama i općinski namet. Držimo da je to svakomu jasno.

I zato apelujemo na svijesno naše građanstvo, tako na vlasnike kuća kako i nastanare, i toplo im stavljamo na srce ovaj poziv. Neka ne kasne, neka ne odgadjaju s uvadjanjem elektrike u svoje domove, jer svako odgadjanje u toj stvari oštećuje interese općine a po tome i interese općinara, te koči napredak našeg trgovišta. Tu se radi za **dobro i napredak Samobora**, a od takvog rada ne smije se nitko da odijeli, već treba da se građanstvo natječe, kako će što prije i što više pridonjeti njegovu procvatu. Zato: **napred, uvadjajte elektriku! Otvarajte kulturi vrata domova svojih!**

Rad Podmlatka Crvenoga Krsta.

I ove je godine provedena organizacija Podmlatka na našoj osnovnoj školi. Organizacija broji oko 120 članova.

Cilj je organizacije, da se djeca već zarađuju samostalnosti, vode borbu za dobro zdravlje, dopisuju se sa članovima Podmlatka diljem cijele države. Ovim dopisivanjem vrše se upoznavanja poledinih krajeva izmjenom slika i opisivanjem. Nadalje je jedan od glavnih ciljeva organizacije pomaganje blišnjega. To pomaganje vrši se na razne načine. Sakupljaju se dobrovoljni prilozii, izradjuju se razni predmeti, koji se mogu staviti u prodaju, priredjuju se koncerti, predstave itd. Prihodi od svega toga upotrebljavaju se za pomaganje najsiromašnijih drugova. Tako djeca uvidjaju, da uz složan rad zajednice mogu sirotinji pomoći.

Organizacija se provodi po razredima. Starijirazredi biraju si samostalno razredni odbor izdravstvenog nadzornika, koji pazi na red i čistoću i kontrolira arak »Borbe za dobro zdravlje«.

Svi razredni odbori biraju između sebe školski odbor Podmlatka. Blagajnici vode blagajničke knjige, a tajnici knjigu zapisnika.

Imade naš Podmladak i svoj vanjski vidni znak, svoju zastavu. Na bijelom polju crveni krst sa natpisom organizacije. Prošlogodišnji članovi sakupše među sobom priličnu svotu novca i nabaviše materijal, a samu je zastavu vrlo lijepo rukom izvezla učenica stručne škole Ana Bastijančić. Dakako da joj se članovi najljepše zahvališe na dobroti.

Napokon su članovi Podmlatka prošloga ljeta radili i u školskom vrtu, zasadiвши povrća za školsku kuhinju. Spremljeno je nešto povrća za zimu, a da nije bilo suše, bilo bi toga mnogo više. Nastupom zime početi će se djeci dijeliti hrana barem dva puta tjedno.

Ljude dobra srca molimo, da se kojim darom sjete školske kuhinje.

Gasilana.

Arch Fr. Gabrić izradio je sada detaljni plan za Gasilanu vatrogasnoga društva u Samoboru, koja se imade podići na Novom trgu. Najprije je bilo projektirano spremište sa predavaonicom, kancelarijom i stanom za podvornika. Na sjednici vatrogasnoga društva, na koju je bio pozvan i g. arch Gabrić, došlo se do spoznaje, da se za svotu od 80 000 Din, koju je općina votirala za gradnju, ne bi mogao izraditi i stan za podvornika. Da ne bi općina imala znatno veći izdatak, društvo je odustalo od gradnje podvorničkoga stana u sigurnom uvjerenju, da će trg. zastupstvo rado pridonijeti još koju omanju svotu, ako bi samo spremište i prostorije za vatrogasnu predavaonicu i pisarnicu, iziskivalo možda štogod više od 80 000 dinara.

Medjutim smo uvjereni da će naši domaći obrtnici pristupiti k jeltimbi s puno ljubavi prema vatrogasnom društvu i da će za svoje radnje tražiti minimalne svote. Nama su neki obrtnici izjavili, da su voljni pojedine radove obaviti gratis; nekoji vlasnici konja spremni su više vozova opeke ili pijeska dovesti badava; pojedine trgovine volje su dati jeftinije materijal. Uz takve prilike i spremnost obrtnika jamačno će se moći izaci sa votiranom svotom, kad već općina ima svoje gradjevno drvo i svoj pješčanik.

No ni u kojem slučaju — to naročito podcrtavamo — ne bi bilo zgodno da se zidje zgrada s manje prostorija negoli određuje plan i troškovnik arch. Gabrića. Jer g. Gabrić nije ovdje radio samo kao vrstan stručnjak, nego i kao domaći sin imajući na umu, da na Novi trg, zapravo centar Samobora spada jedna i po svojoj spoljašnjoj ukusna gradjevina, koja će trg. poljepšati i dati mu estetski i puni harmonički izražaj.

Stavljamo na srce našem opć. zastupstvu, da gradnji pristupi ne časeći časa. Jesen je lijepa; mogla bi zgrada prije zime doći pod krov uz malo dobre volje, a ostale obrtničke radnje dogotovile bi se kroz zimne mjesece.

Vremena za odlaganje nema, jer danas vatrogasni strojevi nijesu u zatvorenoj prostoriji, pa su izloženi vremenskim utjecajima. Gasila su skupa i treba ih čuvati, da budu u svaki čas sposobna za rad.

Jedna jedina vatra, ako zataji stroj, može više štete počiniti, negoli će stajati čitavo spremište.

Domaće vijesti.

„Jeka“ u počast pokojnicima

na dan Svih Sveti pjevat će naše Hrv. pjevačko društvo »Jeka« u počast pokojnicima na grobu pok. Vanjeka i kod velikog križa u 4 sata tužaljke.

Vjenčani

Dne 17. listopada vjenčala se u Reichenburgu gdjica Emica Kalin, kćerka našeg sugrađana g. Albina Kalina sa gospodinom Gustavom Verovšek. Bilo sretno!

Koncert Fanfare.

Fanlara hrvatskog Sokola odlučila je na Cecilijino prirediti koncert sa biranim programom, pa se u tu svrhu već marljivo održavaju pokusi pod vodstvom vrsnog im učitelja g. Kolara.

Samoborska sadra (gips).

Kako dobro služi naš gips za gnojenje zemlje u raznim predjelima, dokazano je i na poljoprivrednoj izložbi u Varaždinu, koja je vrlo ljepo ispala. Baš sam varaždinski kotar poznat je sa svog racionalnog gospodarstva i vrsnoće gospodarskih produkata.

Najljepše pšenice dobili su oni gospodari, koji su svoju zemlju gnojili sa samoborskom sadrom. Tako je pšenica Gabrijele Huzjaka iz Jalžabetića bila sa 81 kg. hektrolitrane težine.

Velike narudžbe za sadru priposlane su iz Podravine, Zagorja i Medjumurja, gdje su već mnogi zemljo-posjednici učinili pokuse šnjom, koji su vrlo dobre uspjehe pokazali.

Iz Obrtno-radničkog društva „Napredak“.

U nedjelju 23. pr. mj održalo je ovo društvo izvanrednu skupnu sjednicu poradi zahvale dosadanjeg društvenog blagajnika g. Ivana Bašića, koji odlazi u Zagreb. Odbor i cjelokupno članstvo izraziše marnom i vrijednom svom blagajniku Bašiću zahvalu za njegov nesebičan i požrtvovan rad. — Blagajnikom izabran je jednoglasno član g. Ivan Kirin. U srijedu 26. pr. mj. provedena je primo-predaja blagajničkih knjiga i vrijednosti novom blagajniku. — Upozoruju se gosp. članovi, koji su u zaostatku sa članarinom, da ju u vlastitom interesu što prije podmire.

Uvadjanje električnih žica u kuće

Trgovišno poglavarstvo razaslalo je građanstvu upute za uvadjanje električne struje u svrhu rasvjete ili pogona. Pozivaju se reflektanti, koji si svjetlo ili struju za pogon žele uvesti, da se prijave kod trgovišnog poglavarstva Redom kojim će prijave stići izvesti će se instalacije.

† Josip Gorupec

Dne 17. pr. mj. umro je u Samoboru Josip Gorupec postolarski obrtnik u visokoj starosti od 83 godine. Pokojnik boravio je kroz dugi niz godina, jer za privreda nije bio više sposoban, kod svoje djece i zetova, a u Zagrebu kod kćerke si i zeta g. Hrupca. Prije godinu dana zatelio si je opet boraviti u Samoboru, gdje je pohodjao svoje znance, prijatelje i rođake. U mladim godinama bio je član trgovišne naše glazbe, koja je u ono doba pod vodstvom pok. Josipa Vanjeka, bila radi svoje vrsnoće na daleko poznata i pozivana da svira kod raznih svečanosti, koncerata i plesova. — Sprovodu prisustvovala je lijep broj našeg građanstva. Lihka mu bila zemlja!

† Tereziya Horvatić, posjednica, umrla je 30. listopada u 4 sata poslije podne. Sprovod joj je bio 31. o. mj. kome je prisustvovalo brojno naše

gradjanstvo. Pokojnica bila je opće poštovana kao dobra susjeda, koja je svakom prigodom rado priskočila u pomoć svojim susjedama, bilo tvorom ili zborom. — Laka joj zemlja! **Za nabavu zvona kapelice sv. Mihalja.**

Na objelnicu smrti velikog biskupa dra. Josipa Langa, a na mjesto vijenca na njegov grob, položen je u našoj upravi prinos od 100 Din. k nabavi zvona za kapelu sv. Mihalja od jedne štovateljice

Nepovlaeni izvoz šodra?

Na podnesak »Samoborke« d. d. izjaviti mi je da je rečena tvrdka u bludnji, kada tvrdi da se kroz moje dvorište vozi nepovlasno i na uštrb njih i općine šodar iz općinskog zemljišta. Ja sam već prije niz godina kupio od općine jedan komad kamenoloma iza moje kuće u svrhu proširenja dvorišta, pak sam vlastan ovaj šodar dati kopati i izvoziti kome goder hoću, da ovo zemljište ispraznim i namijenjenoj svrhi privedem.

»Samoborka« d. d. morala bi prije nego iznosi svoje dobise, informirati se kako stvar stoji, a ne napadati bez svakog prava i razloga
Janjo Bišćan

Jugoslavenski Savez Trezvenosti

zaključkom 2. jugoslavenskog apstinentnog kongresa (2.—5. jula o. g. u Ljubljani) premjestio je svoje sjedište iz Sarajeva u Zagreb. Sekretarijat je smješten u prostorijama »Zagrebačkog Higijenskog Zavoda sa Školom Narodnog Zdravlja« (Mirogojska 4.) te je u najbješnoj saradnji sa tim zavodom. Svi oni trezvenjaci, koji žele saradjivati u apstinentnom pokretu, mole se, da se gornjem naslovu prijave za daljne upute. Mole se i svi oni, koji bi na koji god način željeli potpomagati pokret da se prijave.

Na ovogodišnjem svjetskom kongresu protiv alkoholizma u Winona Lake (država Indiane, U.S.A.) prisustvovalo je 3500 delegata iz 58 država svijeta. Zastupana je bila i Jugoslavija.

Zdravstvene Zadruga. Prve »Zdravstvene Zadruga« osnovane su prije 5 godina. Danas ima njih 28. Izgleda, da su to najmodernije ustanove na svijetu, koje rade na sačuvanju narodnog zdravlja.

U Jugoslaviji umire godišnje 240.000 ljudi. Od toga 50.—60.000 od tuberkuloze. Još više nego od tuberkuloze umire naš narod od posljedica alkoholizma.

Doprema nove štrcaljke vatrog društva u Bregani

Dne 16. pr. mj. dopremilo je na svečan način dobrov. vatrogasno društvo u Bregani novu štrcaljku. Povorci koju je sačinjavala breganska vatrogasna četa i Hrv. Sokol u Bregani pridružilo se je mnoštvo žitelja iz obližnjih sela i iz susjedne Slovenije. Povorka je stigla oko 4 sata popodne pred vatrogasni dom, gdje ih je opet dočekalo mnogo svijeta iz okolnih sela, znatizeljnih kako ta njihova štrcaljka izgleda.

Sekupljeno pozdravio je predsjednik vatrog. društva gosp. Jelinek, i rastumačio im svrhu stroja i zahvalio na izdašnoj potpori da se je mogao nabaviti ovaj nužao potrební stroj.

Zatim je govorio društveni blagajnik g. Ivan Hriber, koji je utancina obradio rad društva i na koji način je omogućen ovako lijepi napredak, da je društvo sagradilo vlastiti dom, a sada je nabavilo i stroj. Dodala još nije izplaćen, ali se nada da će nas i nadajete neš prijatelji poduprijeti. Zahvaljuje svima općinarima, braći slovincima, a napose gradjanstvu trg. Samobora, koje ih je izdašno u njihovom radu podpomoglo.

Nakon toga upričena je društvena zabava u gostionici g. Vida Vagrince. — c.

Kao člani utemeljitelji pristupiše gg: Milan pl. Kiepač, August Petak, Marko Bahovec i Franjo Šestak.

Na dan blagoslova doma bit će zabijanje čavala na spomen ploču sa napisom Bregana. Svaki čavao stoji samo Din. 10 pa se odbor preporuča svima, koji žele da dodju na spomen ploču, da istu svotu pripošalju vatrogasnom društvu u Bregani. Odbor.

Udarila ga kap na ulici.

Dne 26. pr. mj. prolazio je Samostanskom ulicom nadničar Franjo Matašić, odjednom mu pozlilo, te se srušio mrtav na pločnik Udarila ga kap. Ovo je već drugi slučaj ovake nagle smrti u Samoboru u kratko vrijeme.

Izgubljeno

Putem od kolodvora do Trga Kralja Tomislava izgubljena je dne 29. X lisnica sa 40 Din. gotova novca i dva računa. Poštení nalaznik se umoljava da lisnicu preda u upravu, a novce si može zadržati.

Provale.

U posljednje doba započeli su nepoznati individui sa provalama u Samoboru i okolici. Tako je u noći od 16. pokušana provala u mesnicu g. Franje Medveda u Starogradske ulici, ali je pravovremeno spriječena, te su zlikovci pobjegli.

Iste je noći provaljeno u župni ured u Rudama, gdje su zlikovci rastrgali željeznu rešetku na prozoru te unišili u zgradu. Na viku ukućana pobjegli su provalnici pone savši sa sobom željeznu kasetu sa oko 300 Din. crkvenog novca.

Utjecaj vinske mušice na vrenje mošta.

Svakome će biti poznate one sitne mušice, koje se pojavljuju, kad je groždje zrelo, i koje u velikim rojevima oblijeću gomile groždja i drugoga voća na tržištima. Znanstveno ime ove mušice je Drosophila. Ona igra u biologiji veliku ulogu, jer je najzgodniji objekat za ispitivanje nasljedjivanja. Na toj je mušici najčuveniji biolog današnjega doba, američki učenjak Th. H. Morgan, postigao svoje zamašne rezultate. Kako pokazuju istraživanja francuskih prirodoslovaca E. Sergenta i H. Rongebiel-a (po referatu A. Hasea u »Naturwissenschaften«, 1927., sv. 28) ima Drosophila veliko značenje također u vinogradarstvu. Da se mošt pretvara u vino, posljedica je djelovanja jedne gljivice, kvasca, koji svojom izmjenom tvari cijepa slador u alkohol i ugljični dvokis. A odakle dolazi taj kvasac u mošt? Mi znamo, da se kvasac uvijek pojavljuje, kad je to od potreba, pa se mislilo, da se njegove klice nalaze u prašini, kojom se onda raznose svuda, pa tako dolaze i u mošt. Iz spomenutih vrlo tačnih istraživanja proizlazi pako, da je tome drugačije: kvasac ne dolazi prašinom, nego ga prenose vinske mušice. Provedeni su ovi pokusi: nekoje su vinske loze potpuno zaštitili od prašine i mušica, druge su zaštitili od prašine, ali su mušicama ostavili pristup, a treće loze su zaštitili od mušica, ali su bile izvrgnute prašini. Mošt iz groždja prve i treće grupe uopće nije vreo, nego je ostao nepromijenjen, dok je mošt, dobiven od loza, posjećivanih od mušica, pokazivao normalno vrenje. Drosophila i njezina ličinka hrani se naime kvascem i sokom voća, koje je pod utjecajem kvasca započelo vreni. U crijevu Drosophile ima uvijek kvasca, a da kod toga ne bude sve klice probavljene, nego izlaze

opet sa izme'nama napolje. Tako drosophila već groždje zarazuje kvascem, pogotovo jagode, koje su napukle ili ozledjene, pa puštaju sok. Kvasac se tamo razvija i mušice, koje se njim hrane, prenose ga dalje. Na ovakve jagode legu mušice i svoja jaja i ličinke se onda odmah već zaraze kvascem, tako da mušice, koje izadju iz kukuljice, sa državaju već u crijevu kvasac, pa ga raznose na drugo groždje i voće. K tome se pokazalo, da Drosophila sprečava, da bi groždje postalo pljesnivo. Na groždju, do kojega mušice nisu imale pristupa, pojavila se plijesan i groždje je počelo gnjiti. A groždje, na koje su mušice mogle nalijetati, ostalo je sačuvano od plijesni; dapače se već pljesnivo groždje, ako su imale mušice pristupa, opet popravilo i plijesan je iščezla. Stvar je naime u tome, da kvasac, koji prenose mušice sprečava razvitak plijesni. I mošt, koji je počeo da pljesnivi, popravlja se, ako mu mušice prinose kvasca. Tako mora ne samo svaki biolog da skida kapu pred ovom sićušnom mušicom, koja je omogućila epohalna Morgan-ova otkrića o nasljedjivanju, nego i svaki ljubitelj dobre kapljice, jer imamo samo ovoj mušici zahvaliti, što iz mošta nastaje normalnim vrenjem toliko cijenjeni Vinko Lozić.

Z: »Priroda«

Letrika ! !

Dragi gospon vurednik!

Dam im znati, da sem ove dane, kad je baš tak lepo suncece pripeklo mojega dobrog prijatelja i suseda Jožeka pozval, kaj bi išli vu his pri gorica, pak da si pogledimo kak se ponaša naš novi gospodin — moštec.

Zeli smo si dakak sobom i nekaj za prigristi, pak smo se ovak baš kak se šika imali. Kada smo malo založili i čašicu dobrega moštca popili, zašli smo se dakak spominjat o svem i svačemu.

Bilo je tu polinke sake lele, a dabome najviše pak nam je bila na srcu naša domača ili kak se to vučeno veli komunalna politika.

Sve smo dobro spregruntali i raščinjali samo se nismo mogli čisto složiti vu električnoj politiki. Ja sem kaj se tiče stupov za tu letriku, bil toga mislejna da bi bilo bole da su ih postavili na drugu stranu ceste nek jesu — dakak najviše zbogradi toga kajti je moja hižica na ovoj strani, gde su stupi. — Jožek pak, kaj ima svoju hižicu na onoj drugoj strani, bil je protiv toga. Vtem se dakak nikak nismo mogli složiti, pak bi bilo najbolje da ta žica, kad već mora biti, nekak po luhu ide.

Kaj se pak tiče one hiže, kaj se bu zvala »centrala« ja sem furt na tem stanovišču, da bi morala biti negde daleko od plca, da nebi mori eksplodirala. Je, ali Jožek veli da bi onda bili stanovniki koji su dale, kak na priliku Gornji Kraj, Šmidhenova vani prema sv. Heleni i tak dale prikurtani, kajti nebi do tam dosegla letrika.

Na zajne nismo nikak mogli dokončati, tko bu zaprav zbila tu letriku napravil i komu moramo zato zalalni biti; Ali sadašnjem našem načelniku g. Pranspigeru, ali pak prvejšim načelnikom, koji su već dvadeset pet let študirali na elektriki.

Ja sem bil toga mislejna da je zasluga kaj se tiče letrike, baš sadašnjega načelnika ki ju je bogme s teškimi prilikami i neprilikami ipak spelal van. Kajti je on čovek od dela a ne od študiranja. Morti bi ovi prvejši načelniki još dvadeset pet let študirali i raspravljali letriku, a mi bi vu kmici dale sedeli. Jožek kak pravi opozicionalec rekel je da je zasluga to onega, ki se je prvi za to zmislil. Baš su tak rekli i gospon Ve ritaš. Pak mi je za primjer zadržal i to da nije zasluga Kristula Kolumbuša da je otkril Ameriku, neg negvega oca! — Kajti da ni bilo nega, nebi bome bilo niti Kristula Kolumbuša, pak se onda nezna, jel bi još i de nes znali za Ameriku.

Da se pak ova stvar dokrajci i pitajne zasluge za letriku reščisti, bilo bi najbolje zezvali jenu veliku skupčinu, pak nek bi tam saki purger svoje mislejne zrekli!

Još bi im lmel toga puno za povedati, ali nimam sada cajta, pak im bum to drugi put napisal
Francok.

Vozni red samoborske željeznice

Na radne dane.

Iz Samobora:

6¹⁰ sati u jutro
8⁰⁵ sati u jutro
12¹⁰ sati o podne
17³⁰ sati na večer

Nedjeljom i blagdanima

Iz Samobora:

6¹⁰ sati u jutro
12¹⁰ sati o podne
19 sati na večer

Poglav slob i kr pov trg Samobora.

Br. 2505. U Samoboru, 28. listopada 1927.

OGLAS.

Jeftimena rasprava za novogradnju vatrogasnog spremišta u Samoboru — raspisana ovopoglavarstvenim oglasom od 24. X 1927. br. 3973 na dan 6. novembra 1927. svestrano obnarodovanim, te u listu „Samoborac“ od 25. oktobra 1927. uvrštenim — ovim se de donošenja zaključka trgovačkoga zastupstva odgadja.

Načelnik: M. Praunsperger v. r. Bilježnik: Čop v r

Soba s pokućtvom

posebni ulaz, iznajmljuje se. — Upitati u upravi lista

Iznajmljuje se stan,

u Samostanskoj ul 41 od dvije sobe kuhinje dvorišta, vrta te ostalih nuz prostorija.

JAVNA ZAHVALA

Svim prijateljima, rođacima i znancima, koji su našeg neprežaljenog oca djeda i pradjeda

Josipa Gorupca

do hladna groba sproveli, vijenci ili cvijećem odar oktili, a nama svoje saučesće izrazili, budi ovime izrečena naša najdublja hvala, a od Boga plaća
Tugujuća djeca

Sve vrste elektro instalacija

izvadjaju uz nisku cijenu

Elektro radiona

Josip Melinščak

Perkovčeva ul 23

(Radiona nalazi se u dvorištu).

GOSTIONA
FRANJO TKALČIĆ

(prije Ivan Budi.)

DNEVNO SVJEZI ZAJUTRAK.

Najbolja Samoborska i Piješivička
vina od godine 1924.

Svaki dan svježe pivo na čašu.

Svake nedjelje na raznju janjci i odojci.

Preporuča se

Franjo Tkalčić
gostioničar

Svaki napredan gospodar
da poviši prirod svojih usjeva, upotrebljava

UMJETNA GNOJIVA

koja daju sigurnu povišicu priroda

SUPERFOSFAT u odličnoj kvaliteti, pa **ČILSKU SA-**
JEV SULFAT, **VAPNENI DUŠIK** te smjesu **KAS** nudi uz najpovoljnije cijene

„**FOSFAT**“ D. D.

za promet i trgovinu **UMJETNIM GNOJIVIMA.**

Mažuraničev trg 4

ZAGREB

Telefon 18 39

Zastupstvo i prodaja za Samobor i okolice kod

ANTUNA CIZLA, u Samoboru.

Sve upute i brošure o uporabi umjetnih gnojiva besplatno!

Gradjevni materijal

i to: cementni crijep, blokovi za gradnju kuća, staja, šupa, cementne cijevi sa ograncima i zavojima, daske, grede, cementa itd. za gradnje

najteftinije kod

„**Samoberke**“ d. d. Samober

(preko puta kolodvora)

Prva Samoborska gypsarna

M. pl. Praunsperger

SAMOBOR, Starogradska ulica br. 27.

ZAGREB, Prilaz D. D. br. 6. I.

GYPS iz vlastitog rova kemičkom analizom pronađen kao izvanredno dobro umjetno gnojivo, te nagradjeno na Gospodarskoj izložbi u Zagrebu god. 1891. sa velikom srebrenom kolajnom.

Preporuča se svim gospodarima.